

**ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
КЕРІВНИКА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ
ЧЕРЕЗ ОПАНУВАННЯ ОСНОВ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ
В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ**

На сучасному етапі становлення Української держави, в умовах складного політичного й соціально-економічного стану назріли нові тенденції суспільного розвитку, які потребують оновлення й вагомих змін у системі освіти України, а особливо в системі виховання. Реформування українського суспільства зумовило зміни державної політики в галузі освіти та виховання. Сьогодення вимагає від керівника виховного процесу високого рівня професійної компетентності, вміння будувати виховний процес на засадах гуманістичної парадигми виховання, що визнається його специфікою, а саме звернення педагогів до духовно-моральних цінностей суспільства.

Проблемам розвитку професійної компетентності педагогічних працівників присвячені праці В.П. Безрукова, Т.Г. Браже, В.М. Введенського, Р.Х. Гильмеєвої, Б.С. Гершунського, А.К. Маркової, О.М. Онаць, Л.П. Пуховської, В.А. Сластьоніна, В.Ю. Стрельнікова, Л.Л. Хоружі та ін.

Актуальними залишаються питання організації виховного процесу сучасної школи, визначення головних тенденцій, напрямів виховної діяльності педагогічних працівників та підвищення професійних компетентностей керівників виховного процесу, яким присвячені праці таких науковців, як: І. Бех, Г. Васянович, М. Євтух, Ю. Завалевський, І. Зязюн, Н. Ничкало, Ю. Прокопович, В. Рибалка, В. Сагарда, М. Фіцула, П. Щербань та ін. Особливу увагу проблемам сучасного виховання приділили науковці І.Д. Бех, В.О. Білоусова, С.У. Гончаренко, Ю.І. Мальований, О.Я. Савченко, І.С. Якиманська та ін.

Мета статті – висвітлити питання підвищення педагогічної компетентності педагогів – керівників виховного процесу через розглядання андрагогічних технологій навчання та переваг застосування проектної технології в процесі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Більшість дослідників під терміном “компетентність” розуміють складну інтегровану якість особистості, що зумовлює можливість здійснювати деяку діяльність, причому мова йде не про окремі знання чи вміння, навіть не про сукупність окремих процедур діяльності, а про властивість, що дає змогу людині здійснювати діяльність у цілому. Компетентність розглядається як інтегральна характеристика особистості, яка визначає її здатність вирішувати проблеми та типові завдання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду та відповідно до засвоєної системи цінностей.

Важливим аспектом стає розгляд педагогічної компетентності, яка є складним, інтегративним утворенням, в якому розкривається сукупність його знань, умінь, досвіду, мотивації та особистісних якостей, зумовлюється готовність до активного виконання педагогічної діяльності. Педагогічна компетентність керівника виховного процесу включає в себе такі складові, як: професійно-змістовні (базові), що визначають основні напрями організації виховної роботи; професійно-діяльнісні (практичні), до яких входять усі професійні вміння й навички організовувати виховний процес; професійно-творчі та професійно-особистісні компоненти, які визначають вміння обирати доцільні форми творчої діяльності та спрямовувати роботу на виховання в підростаючого покоління таких якостей, як: сумління, патріотизм, людяність, почуття громадської й власної гідності, творча ініціатива засобами самоорганізації, особистісна відповідальність дітей та молоді, а також вміння формувати в школярів систему життєвих цінностей, що є найважливішим джерелом мотивації вчинків людини, її поведінки тощо.

Зміст кожної складової професійної компетентності керівника виховного процесу розкривається через ключові (інформаційні, регулятивні, комунікативні), операційні та інтелектуально-педагогічні компетенції. Так, до ключових компетентностей педагога, який організує виховну діяльність в умовах загальноосвітньої школи, слід віднести: знання змісту та методики організації виховної роботи, застосування сучасних методів і технологій виховання; вміння формувати та розвивати знання, вміння й навички педагогічної діяльності; розвиток ерудиції, творчої активності, культури мовлення, комунікативних умінь та навичок. Розвиток кожної складової професійної компетентності керівників виховного процесу відбувається в процесі навчання в системі післядипломної педагогічної освіти, під час підвищення кваліфікації.

Останнім часом теорія освіти дорослих, зокрема післядипломної педагогічної освіти, інтенсивно розвивається в українській психолого-педагогічній науці. Питання андрагогічних технологій навчання висвітлені в працях Н. Бібік, Л. Даниленко, Н. Клокар, В. Маслової, В. Олійника, Н. Протасова, В. Семиченко, Л. Сігаєва, С. Сисоєва, О. Снісаренко, Т. Сорочан та ін. Вони розглядають питання нових наукових галузей: андрагогіки, акмеології, інноватики, теорії управління тощо.

Важливою умовою модернізації післядипломної педагогічної освіти є особистісно орієнтований підхід до навчання педагогів, який дає змогу спрямувати навчання на особистісну орієнтованість, самостійність, умотивованість навчання дорослих, опору на життєвий і практичний досвід, спрямованість на розв'язання проблем професійного розвитку педагогів тощо. Вагомі чинники впливають на якість післядипломної педагогічної освіти та сприяють інноваційності процесу навчання в закладах післядипломної педагогічної освіти. Як зазначають дослідники А. Чміль, Л. Ляхощка, В. Розмариця, серед умов, що впливають на якість процесу навчання, визначають такі: реалізуються чинники діяльнісного (контекстного) підхо-

ду до змісту та організації навчання, в якому пізнавальна діяльність слухачів трансформується в професійну й соціально-ціннісну; розвиваються та вдосконалюються професійні знання, уміння та навички слухачів одночасно на методологічному, теоретичному, методичному й технологічному рівнях; запроваджуються різноманітні види навчання: активно використовуються інтерактивні методи та прийоми, сучасні види й форми навчання (лекції, тематичні дискусії, тренінги, організаційно-діяльнісні, імітаційні ігри, творчий захист авторських і групових моделей, програм проєктів тощо); сучасне інформаційно-технологічне забезпечення навчання тощо.

На думку М. Романенко, запровадження інтерактивних технологій і тренінгово-проєктивних методик на сьогодні виглядає як найбільш перспективна база технологічного оновлення післядипломної педагогічної освіти. Цей процес зорієнтований на розвиток пізнавальних компетенцій педагогів. Л. Набока також висловлює думку, що під час організації навчання дорослих необхідно більше використовувати дослідні, практичні дії, круглі столи, дискусії, самостійні форми пошуково-дослідної, проєктної роботи; колективні форми (робота в групах, проєктних колективах тощо). Л. Даниленко, В. Паламарчук акцентують увагу на використанні інтерактивних форм і методів роботи, які підвищують професійну компетентність фахівця. У питаннях підвищення професійної компетентності педагогічних кадрів у системі післядипломної освіти варто врахувати положення праці В. Семиченко, яка вважає, що діяльність викладача системи післядипломної педагогічної освіти характеризується більшою складністю (ніж загальноосвітньої чи вузівської), підвищеним ступенем емоційного напруження, вимагає більш високого рівня кваліфікації, тому до його діяльності висуваються особливі вимоги, процедури роботи зі слухачами передбачають: усвідомлення та позитивне реконструювання життєвого й професійного досвіду, професійного моделювання, конструювання, прогнозування як умови подальшого професійного та особистісного зростання вчителя.

Слід звернути увагу на те, що саме проєктна технологія має низку переваг у навчанні дорослих. Проєктування, яке трактується як особливий тип інтелектуальної діяльності, процес створення проєкту передбачуваного або можливого об'єкта (стану), суттєвою рисою якого є перспективне орієнтування, практична спрямованість, дослідження. Тому саме в аспекті формування та вдосконалення компетенцій і компетентності особистості, зокрема керівника виховного процесу, роль проєктного навчання в сучасності зростає. Серед численних педагогічних технологій, які використовуються в процесі післядипломної педагогічної освіти керівників виховного процесу, можна назвати педагогічну технологію критичного мислення, технологію навчання як дослідження, інтегральну педагогічну технологію, технологію формування творчої особистості, технологію розвивального навчання, інформаційні технології навчання, проєктну технологію тощо. До структури всіх педагогічних технологій слід віднести: концептуальну основу; змістовну частину навчання: цілі навчання, зміст навчального мате-

ріалу; процесуальну частину – технологічний процес: організація навчального процесу, методи й форми роботи вчителів, діяльність учителя з управління процесом засвоєння матеріалу; діагностику навчального процесу.

Проектна технологія забезпечує перехід від традиційних освітніх технологій до нового типу навчання. Вона посилює його розвивальний характер, передбачає спільну, обґрунтовану, сплановану й усвідомлену діяльність партнерів, які вчать. Проект (проекткування) – це зміст навчання, найбільш сучасні сфери людської діяльності базуються на проектуванні, тому воно може бути основою професійних спецкурсів. У межах підвищення кваліфікації керівників виховного процесу засвоєння основ проектної технології в активному, тренінговому навчанні педагогів надають можливість підвищення професійної компетентності педагогів. Головними завданнями такого навчання є: оволодіння вчителями теоретичними та практичними основами проектної технології в процесі навчання; розвиток творчих проектних умінь та навичок, що сприяють формуванню проектного світогляду й майбутнього досвіду проектної діяльності; оволодіння вчителями методикою організації позаурочної проектної діяльності та усвідомлення ролі педагогічного керівництва нею; виховання потреби в постійному самовдосконаленні й формування компетентнісного педагогічного зростання засобами проектної діяльності; усвідомлення шляхів власного подальшого впровадження проектної технології в практичну педагогічну діяльність у позаурочному виховному середовищі.

До основних методів і засобів навчання проектної діяльності належать традиційні та нетрадиційні. До традиційних методів навчання й виховання, у ході підготовки вчителів до проектної діяльності виділяють словесні, наочні, практичні, пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемні, частково-пошукові, дослідницькі та ін. Методи, які сприяють організації й реалізації проектної діяльності, є методами, що активізують творче мислення та допомагають виробляти вміння вирішувати нові проблеми, сприяють найпродуктивнішій розумовій діяльності, цілеспрямованому пошуку вирішення проблеми, створенню ідеального образу і його вираження в реальному кінцевому продукті. До нетрадиційних методів ми відносимо дизайн-аналіз, морфологічний аналіз, мозковий штурм, алгоритмічний метод, диспут, “від слова до дії”, метод досліджень, метод ранжування, метод фактів та змістовного бачення, метод гіпотез або прогнозування тощо.

Висновки. Таким чином, розглядаючи питання підвищення професійної компетентності керівників виховного процесу, ми дійшли висновку, що в процесі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів застосування різноманітних педагогічних технологій, до яких ми відносимо й проектну технологію, значно оновлюють андрагогічний процес та дають змогу формувати в осіб, які навчаються, певну систему інтелектуальних і практичних умінь, орієнтованих на виконання соціальних ролей та вдосконалення осо-

бистості тощо. Загалом такий процес навчання дає можливість аналізувати педагогічні явища, тобто розчленовувати їх на складові (умови, причини, мотиви, стимули, засоби, форми прояву тощо); осмислювати роль кожного елемента в структурі цілого та у взаємодії з іншими; знаходити в педагогічній теорії положення, висновки, закономірності, що відповідають логіці цього явища; правильно діагностувати педагогічне явище; формулювати стрижневе педагогічне завдання (проблему); знаходити способи оптимального вирішення проблем.

Література

1. Адоньєв Є.О. Традиційна та гуманістична парадигми освіти в антропологічному вимірі / Є.О. Адоньєв // Постметодика. – 2002. – № 7–8. – С. 12–15.
2. Бех І.Д. Виховання особистості : у 2 кн. / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. – С. 100.
3. Кондратова Л.Г. Організація проектної діяльності учнів в позаурочний час / Л.Г. Кондратова. – Х. : Основа, 2009. – 108 с.
4. Мурована Н.М. Педагогічне керівництво розвитком професійної компетентності вчителів музики у післядипломній освіті : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Н.М. Мурована ; Університет менеджменту освіти АПН України. – К., 2008. – 20 с.
5. Основы педагогического мастерства / [под ред. И.А. Зязюна]. – К. : Вища школа, 1987. – 707 с.
6. Павлютенков Е.М. Профессиональное становление будущего учителя / Е.М. Павлютенков // Сов. педагогика. – 1990. – № 11. – С. 64–69.
7. Семиченко В.А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? / В.А. Семиченко // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І.А. Зязюна. – К. : Віпол, 2000. – 636 с.
8. Химинець В. Особистісно-орієнтовані технології в післядипломній педагогічній освіті / В. Химинець, О. Химинець // Освіта на Луганщині. – 2004. – № 1. – С. 27–29.

КУЛЬЧИЦЬКА Я.

UNSCHOOLING (РОЗШКОЛЮВАННЯ) ЯК ОДНА З НОВИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМ ДЛЯ НАВЧАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ У КАНАДІ

Навчання обдарованих дітей є одним з найактуальніших питань сучасної освіти. Це пов'язано з багатьма різноманітними факторами. Одним з них є невирішене питання стосовно того, яка з освітніх систем є найсприятливішою для навчання талановитих учнів. На думку деяких учених, для обдарованої особистості необхідно застосовувати індивідуальний підхід у навчанні, спираючись на її потреби, психологічні та фізіологічні особливо-